

MANVYDAS VITKŪNAS APIE IŠVIEČIŲ PAPLITIMĄ PAGONYBĖS LAIKŲ LIETUVOJE

Galbūt išviečių funkciją atliko kai kurios piliakalniuose aptinkamos ūkinės duobės. G. Zabiela spėjamomis tualetų duobėmis laiko aptiktas Varnupių (Marijampolės sav.) ir Narkūnų (Utenos raj.) piliakalnių ūkinės duobės, grįstas akmenimis, ir, kaip manoma, nuolat valytas.

Iš piliakalniuose stovėjusių medinių pilių fekalijos galėjo būti šalinamos įrengus lataką taip, kad nešvarumai slinktų žemyn piliakalnio šlaitu. Tačiau bent jau kol kas tokių įrenginių pėdsakų neaptikta. Kitas būdas nešvarumams pašalinti - kibirais arba statinėmis išnešti iš pilies arba paprasčiausiai išpilti už pilies sienų.

Pastebima, kad kanalizacijos sistemų pažanga Lietuvoje buvo labai lėta. Netgi XIX a. – XX a. pradžioje lietuvių gyventose žemėse, geriausiu atveju (miestuose), lauko išvietės buvo įrengiamos koridoriais su gyvenamąja pastato dalimi sujungtuose priestatuose, blogiausiu atveju (ypač kaimo vietovėse) išviečių nebuvo apskritai. XX a. pirmoji pusė, ypač kaimo vietovėse, buvo tik kanalizacijos sistemų plėtros, bet ne vyravimo laikas. Pirmojo pasaulinio karo metais Adučiškio (Švenčionių r.) apylinkėse vokiečių kareivių statomi lauko tualetai vietos gyventojams buvo naujiena, todėl tikėtis, kad kanalizacijos sistemos buvo esminis aptariamojo laikotarpio žmonių kasdienio gyvenimo prioritetas (galbūt išskyrus naujomis madomis besivadovavusį valdantįjį elitą) būtų paprasčiausiai naivu.

Manvydas Vitkūnas, „Sanitarija ir higiena Kernavėje XIII-XIV a.“, in: *Florilegium Lithuanum*, Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2010, p. 119.